

ԿՈՒՐԻ կապուտակն անկեալ թեթեւ ի բեհեղ
Բառնայ յօգոց զամարայնոյն ըզբարկ շող,
Ըզմարուռակ խընդիցն ածէ զաշուն հեղ:

Ամպ տամկացեալ և սիւգ շընչեալ զովագին
Ի նոր գարուն ձայնէ զննութիւն փախըստեայ .
Փութան ծաղկունք, աւաղ, յողջոյն ի յետին:

Գեղեցկաճեմ գընայ ընդ բոյս գարշապար
Դարձ ի մարդից և յուսմանէ արարեալ:

Ձհետ ընթանայ փարեւ զաւուրբք հեշտարար:

Հետագօտէ զանտառախիտ հովանին
Յորս կաքաւուց, ծըմականխտ երէոց,

Որ սաղարթունցն ի շեղջ դի ցուրտ տարածին:

Մարգարտաշար ոսկեծըղի անդ ողկոյզ

Սուտ օշարակ կենաց ի ծոցն ուռուցիկ,

Հրաւեր շըթանց կարգայ քաղցրիկ ծորեալ հոյզ:

Դեռ հուր վիժակ առեալ ի պարկ չէ քնքոյշ,

Ձոր մինչ յաթուր ու ի բանտ մատնի հնծանին,
Թափէ ի սիրտ արբեցելոցն անըզգոյշ:

Այգեգործին գըգուէլ զորթոյն ուռ պարարտ,

Ո՛ր թէյատեալ իմ չէր, ասէ, զուռն անպէտ,

Ի ցանկալիս չվայելէի պրտուղն արդ:

Քեզ երանի՛, թէ զնոյն ասել, ո՛վ մանկիկ,

Ընդ յապաւանն կրօնգդ իցես բաւական,

Յորժամ յաշուն տիոցդ հասցես խաղաղիկ:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պերմանիայի մէջ հաստատուած քանի մը օ-
րէնքներ՝ ծառայից վիճակն ու բարոյականը
շարժելու համար:

ՆԱՌԱՅԻՑ վիճակը ըստ կարի լաւ-
ցընելու համար՝ խիստ հարկաւոր
է որ տէրութիւնը իր կողմանէ քանի
մը կարգաւորութիւններ ընէ, տէ-
րերն ալ իրենց կողմանէ մէկ քանի
զգուշութիւններ ընեն. և ահա հի-
մա Պերմանիայի մէջ ան տեսակ կա-
նոններ դրուած են որ անոնցմով ա-
ղէկ կ'որոշուին ծառայից ու տէրե-
րուն պարտքերը, տէրութիւնն ալ
դիւրաւ կրնայ ծառայից վրայ զգու-
շութիւն ընել: Եւ օրէնքներուն մէջ
գլխաւորներն ասոնք են:

Ա. Որք տղաք, որ դեռ իրենք ի-
րենց տէրը չեն՝ չկարենան ծառայու-
թեան մէջ մտնել: Հապա պէտք է
անանկ տեղ մը դրուին որ իրենց
հարկաւոր ուսմունքները սորվին, ու
բարձրենին կրթութի, կրօնքի ու քրիս-

տոնէական պարտուց ուսմունքները
լմնցընեն:

Բ. Սէկը չկարենայ մարդ մը իրեն
ծառայութեանը մէջ առնել՝ ինչուան
որ ան մարդուն անունը և համառօտ
վարքը տեսրակի մը մէջը գրուած
չըլլայ տէրութեանէն՝ իրեն ձեռքը յանձ-
նուած: Եւ ինչ որ կրնար դատարկա-
պորտ ու յանցաւոր մարդիկ ուրիշ
տեղ երթալով ծառայ ըլլալ, հապա
տէրութիւնը իրենց գէշ վարքին հա-
մար դուրս կը քշէ զիրենք:

Գ. Եւ տեսրակը կրնայ պահուիլ
կամ տէրութեան քովը, և կամ տի-
րոջը քով, քանի որ ան մարդը իրեն
ծառայութեանը մէջ է: Իսկ մէջը
գրուելէն է ծառային ըրած գործ-
քը, հաւատարմութիւնը կամ նոր
տեսակ արդիւնք մը, և թէ որչափ
ատեն կեցեր է իրեն քովը, ինչ պատ-
ճառաւ հաներ է զինքը ծառայութե-
նէ. ահա ասով շատ դիւրին կ'ըլլայ
ամենուն ալ ծառայ բռնելը, ու անոր
հետ վարուիլը:

Դ. Նառայ մը չկրնար երկար ա-
տեն պարապ պտըտիլ. որպէս զի գի-
նովութեան ու ծուլութեան չվար-
ժի: Տէրութիւնը իր քովի ցուցակէն
մէկէն կ'իմանայ թէ ո՛վ ծառայութե-
նէ ելեր է, ու շուտ մը ատեն կ'որոշէ
որ այսչափ ատենի մէջ տիրոջ մը քով
մտնէ, ապա թէ ոչ՝ ան դաւառէն կը
քշէ զինքը:

Ե. Հիմակուան օրէնքները կը սոր-
վեցընեն ընդհանրապէս թէ ինչ պատ-
ճառներով դաշինքնին կրնան աւրել
իրաւամբք թէ տէրը և թէ ծառան:
Տէրը կրնայ վաւերաբար ծառան՝ երբոր
տեսնէ թէ տան մէջ եղած տղոցը գէշ
բանք կը սորվեցընէ, և գիշեր ատեն
տիրոջը կամացը դէմ շատ անգամ
տնէն դուրս կը կենայ, և այլն: Նա-
ռան կրնայ ելլել՝ երբոր տէրը զինքը
բռնադատէ աստուածային կամ եկե-
ղեցական պատուիրանաց դէմ բան ը-
նելու. դարձեալ կրնայ ելլել՝ երբոր
իրեն տէրը բոլորովին ուրիշ քաղաք
պիտի երթայ և այլն:

2. Տէրերը պարտական են ծառայից բարոյականին վրայ հոգ ունենալու ծնողաց պէս ու զիրենք խրատելու : Պիտի նային որ ծառաները իրենց քրիստոնէական պարտքերը կատարեն, և իրենց բաւական ժամանակ պիտի տան հոգեւոր պարտքերը լաւ կերպով ընելու :

3. Տէրութիւնը օրէնք դնելու ատեն գիտնալով թէ ինչ բաներ կրնան ծագիլ տէրերուն ու ծառայից մէջ, բոլոր անոնց վրայ կարճ կարճ օրէնքներ դրած է, որպէս զի առանց մեծ դժուարութեան դատաւորները կարենան դատաստանը որոշել :

4. () օրէնք կայ որ տէրը կարենայ վաւերացնել ծառան՝ երբոր անիկայ յամառ ըլլայ, կամ ինքիրմէ ուզէ ելլել : () ծառային ալ ազատութիւն կուտայ տիրոջը դէմ բողոքելու, երբոր չափէ դուրս խստութեամբ վարուի հետը ու անիրաւութիւններ ընէ :

5. Տէրութիւնը մասնաւոր մարդիկ որոշած է որ ծառայից համար տէրեր գտնեն, և ասոնք հաւատարիմ ու ընտրեալ մարդիկ են . ապա թէ ոչ, կրնային ասոնք ծառաները իրենց տէրերուն դէմ թշնամացնել ու հանել անոնց քովէն, և կամ անհաւատարիմ մարդիկը աղէկ տէրերու քով դնել : Ուրիշ հատուածով մ'ալ կը խօսինք ծառայից համար հաստատուած դրպրոցներուն վրայ :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆ

Երկուստեան հարգերուն վրայ :

Եւրոպացիները մէջ ասպետ ըսուիլը մեծ քաղաքական պատիւ կը սեպուի . վասն զի սովորութիւն եղած է որ տէրութիւնները զինուորական ու քաղաքական քաջութիւն մը կամ երեւելի ծառայութիւն մը ընողին աս պատիւը կուտան, պատուոյն հետ ալ

նշան մը . և ամէն տէրութիւն զանազան ասպետութեան կարգեր ունի՝ մէկը մէկալէն պատուաւոր : Հոս կ'արժէ որ աս կարգերուն վրայ ընդհանուր տեղեկութիւն մը տանք :

Մեր լեզուին մէջ ասպետ անունը սեպական պատուանուն էր (Բագրատունեաց ցեղին, և Խորենացւոյն ու Ղաթանգեղոսի պատմածներէն կ'երևնայ որ Բագրատի և ասպետ ըսուիլը նոյն պաշտօնը կը սեպուէր : Միայն վերջերը, այսինքն Խիլկեցւոց թագաւորութեան ժամանակը ասպետ բառը հասարակ պատուանուն մը դարձեր էր : Եւ որովհետեւ աս բառը ստուգաբանել ուզելով ասպետ կրնայ ելած ըլլալ, որ պարսկերէն քիւսէ, անոր համար հիմա Եւրոպացւոց էսպետ, ասպետի, ասպետի, ըսածին սովորութիւն եղեր է մեր մէջ ասպետ ըսել, իբր թէ քաջ և կտրիճ ձիաւոր :

Հին Հռոմայեցւոց մէջ ասպետները ազնուականաց ու հասարակ ժողովրդեան մէջտեղը կը սեպուէին : Ոմանք կ'ըսեն թէ աս կարգը Հռոմուլոսի ատենէն դրուած էր . բայց աւելի հաւանական է որ ետքերը հրնարուած ըլլայ : Հռոմայեցւոց ասպետները աս ազատութիւնս ունէին որ իրենց ձիուն ապրուստը տէրութեանէն էր, ոսկիէ մատնի կրնային դնել մատերնին, ու հրապարակական խաղերու մէջ առջի տասնըչորս աթոռներուն վրայ կը նստէին :

Բայց ասպետութեան բուն ծագած ժամանակը միջին դարու ատեններն էր . միայն ազնուական ցեղէն ու քաջ մարդիկը ասպետ կրնային ըսուիլ, և ասպետութեան հասնելու համար՝ զանազան արարողութիւններ ունէին : Եւսպետ ըսուիլ ուզողը քսանըմէկ տարեկան պիտի ըլլար : Եւստրութիւն օրը նոր ասպետին ծնողքն ու ազգականները կ'առնուին զինքը ժամկը տանէին բոլոր ճերմակ հագ-